

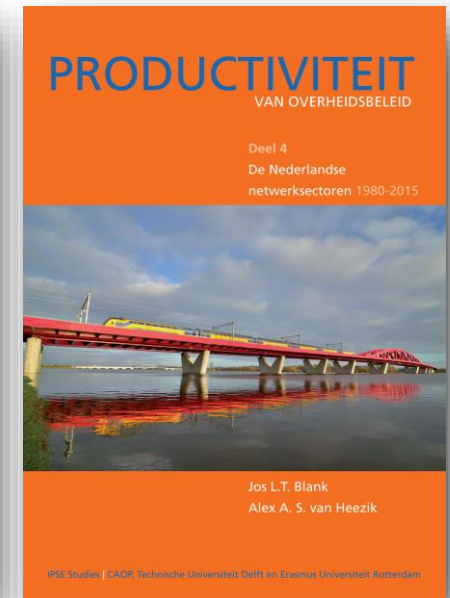
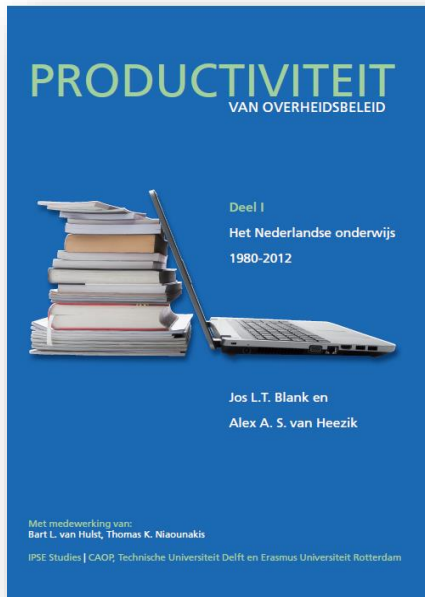
Beleid, productiviteit en kwaliteit: netwerksectortrends vanaf 1980

Alex van Heezik

Seminar Drijvers doelmatige drinkwatervoorziening

13 juni 2018

Productiviteit van overheidsbeleid: Vier sectoren onderzocht

Totaal geanalyseerd:

15 (deel)sectoren

ZORG

- Ziekenhuizen
- Verpleging, verzorging en thuiszorg
- Gehandicaptenzorg
- Geestelijke gezondheidszorg

ONDERWIJS

- Primair onderwijs
- Voortgezet onderwijs
- Middelbaar beroepsonderwijs
- Hoger beroepsonderwijs
- Wetenschappelijk onderwijs

VEILIGHEID EN JUSTITIE

- Politie
- Rechterlijke macht
- Gevangeniswezen

NETWERKSECTOREN

- Drinkwatersector
- Energiesector
- Spoorsector

Enorme berg gegevens:

bijeengebracht in database *Trends in Publieke Sector (TiPS)*

TRENDS IN PUBLIEKE SECTOR

DATA OVER KOSTEN EN PRESTATIES IN DE PUBLIEKE SECTOR

VEILIGHEID
& JUSTITIE

ONDERWIJS

ZORG

INFRA
STRUCTUUR

DATA
BASE

Hoofddoel trendanalyses:

beter zicht krijgen op relatie beleid en productiviteit

- Wat kan het beleid doen om productiviteit te stimuleren?
- Welke instrumenten helpen?
- Welke niet?

Hoe gaan we te werk bij trendanalyses?

Gegevensverzameling

- Voor ontwikkeling productiviteit:
  - Kosten, prijzen en productie
  - én kwaliteitsgegevens
- Voor ontwikkeling beleid:
  - Beleidsmaatregelen op gebied van: Bekostiging, Eigendom, Marktwerving, Omgeving (BEMO)
  - én algemene maatschappelijke trends

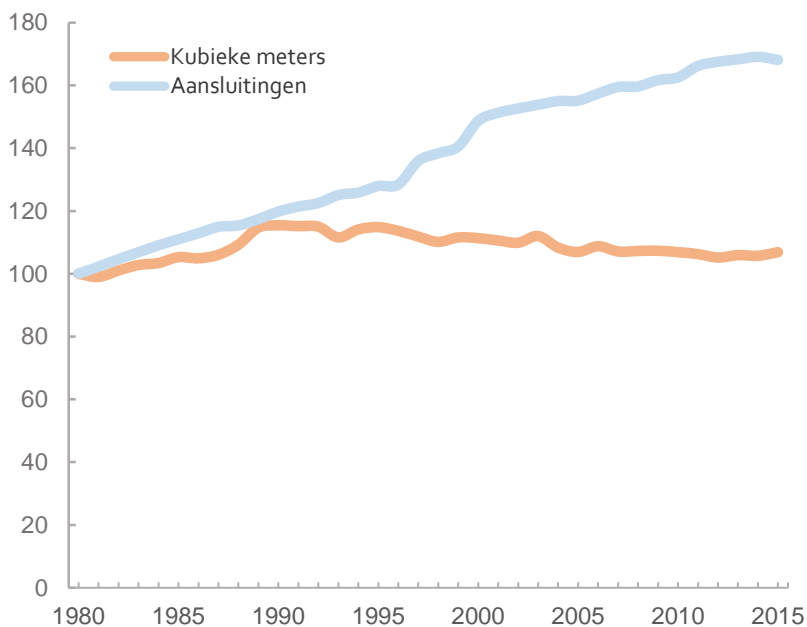
Analyse

- Kwantitatief/econometrisch en kwalitatief

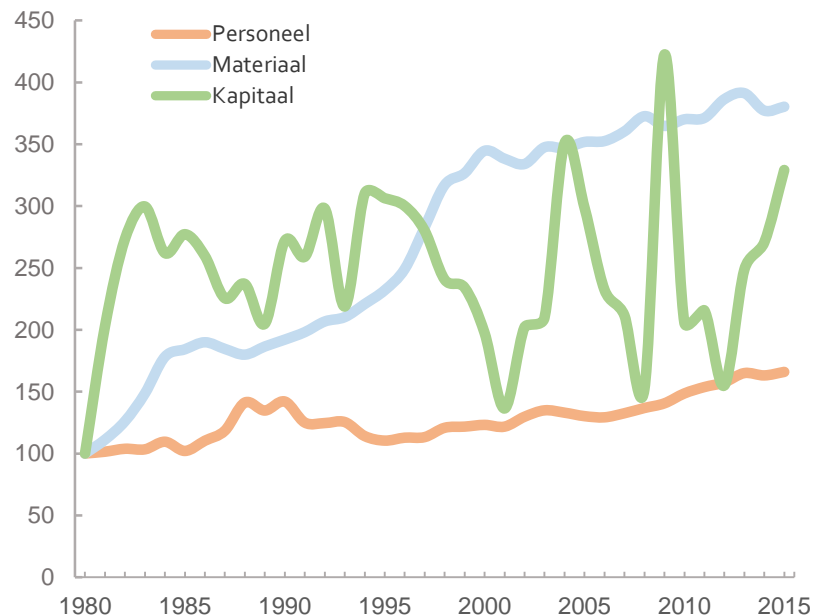
Resultaten trendanalyse netwerksectoren

Productie en ingezette middelen drinkwatersector

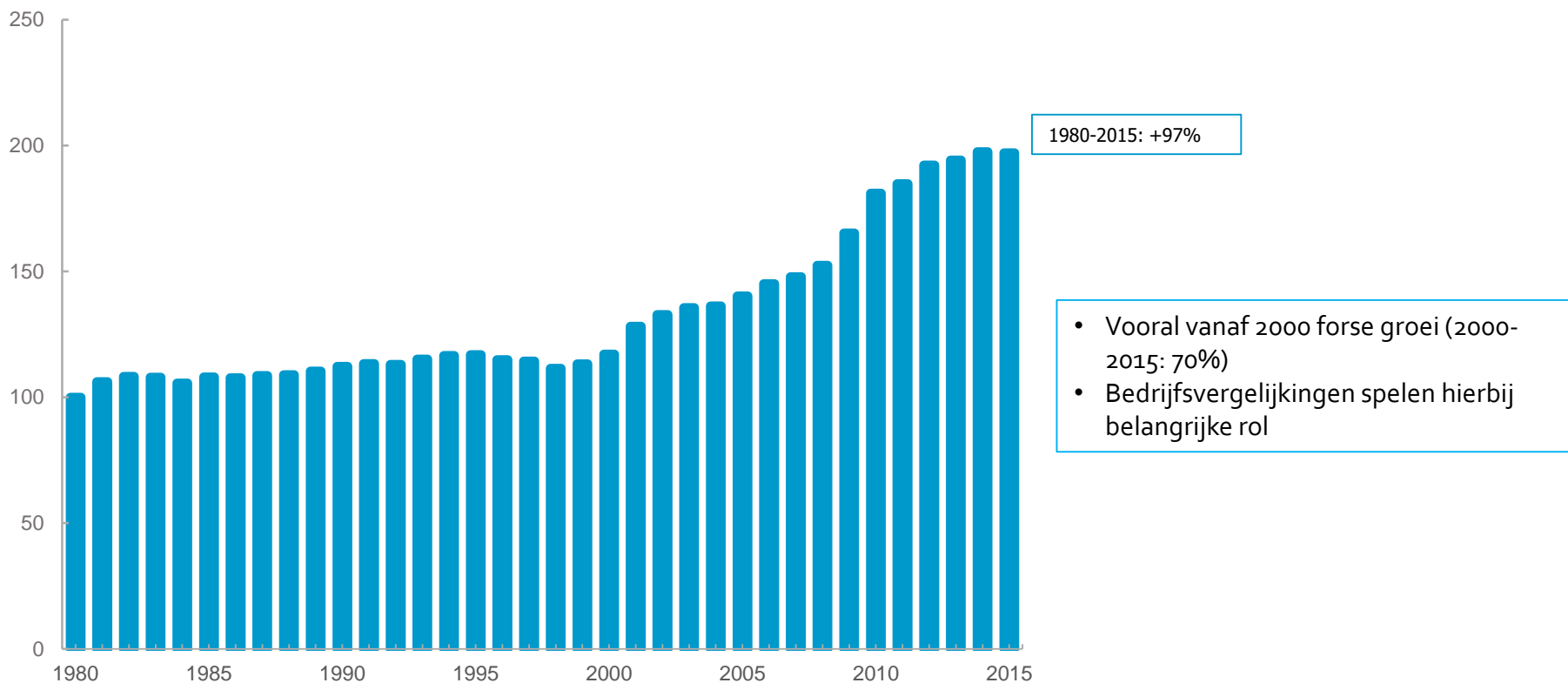
Ontwikkeling productie, 1980-2015

Ontwikkeling kosten, 1980-2015

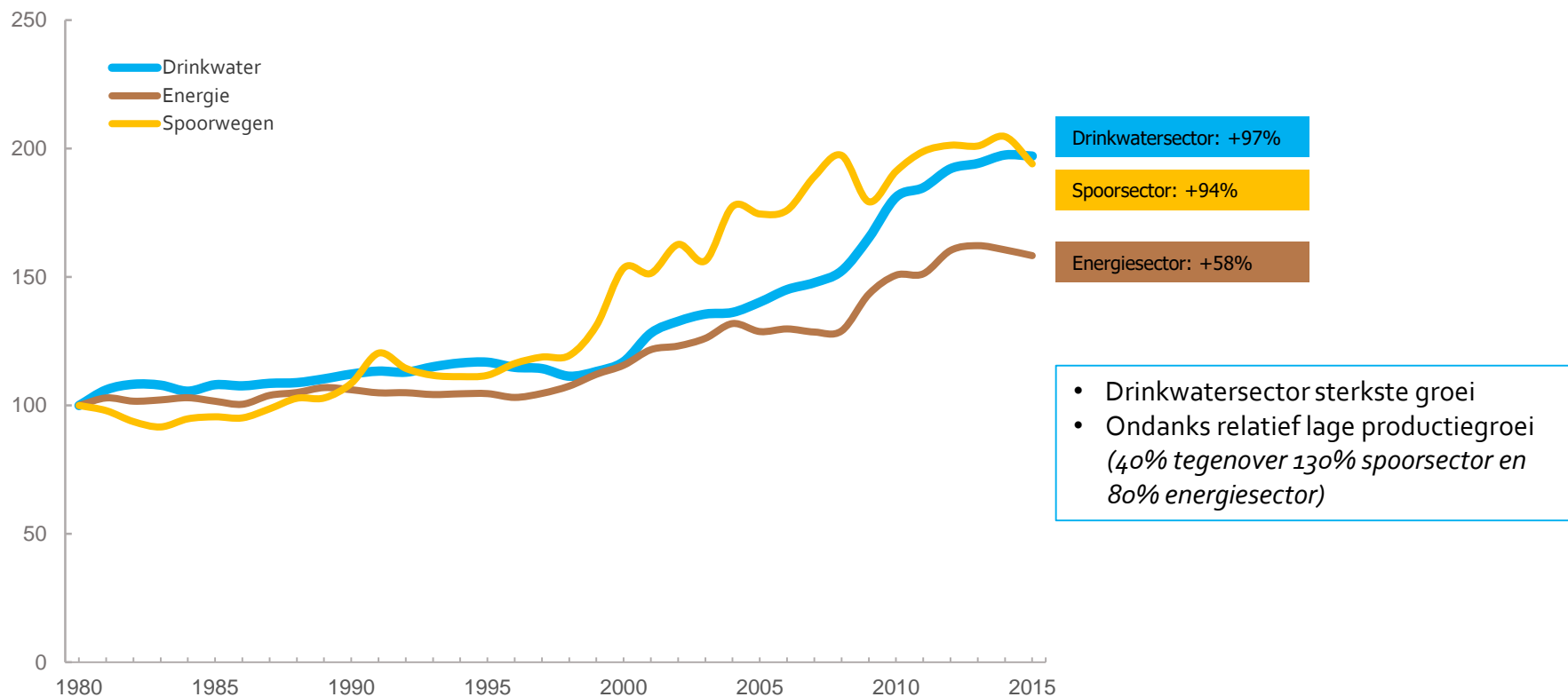

Productiviteitsontwikkeling drinkwatersector

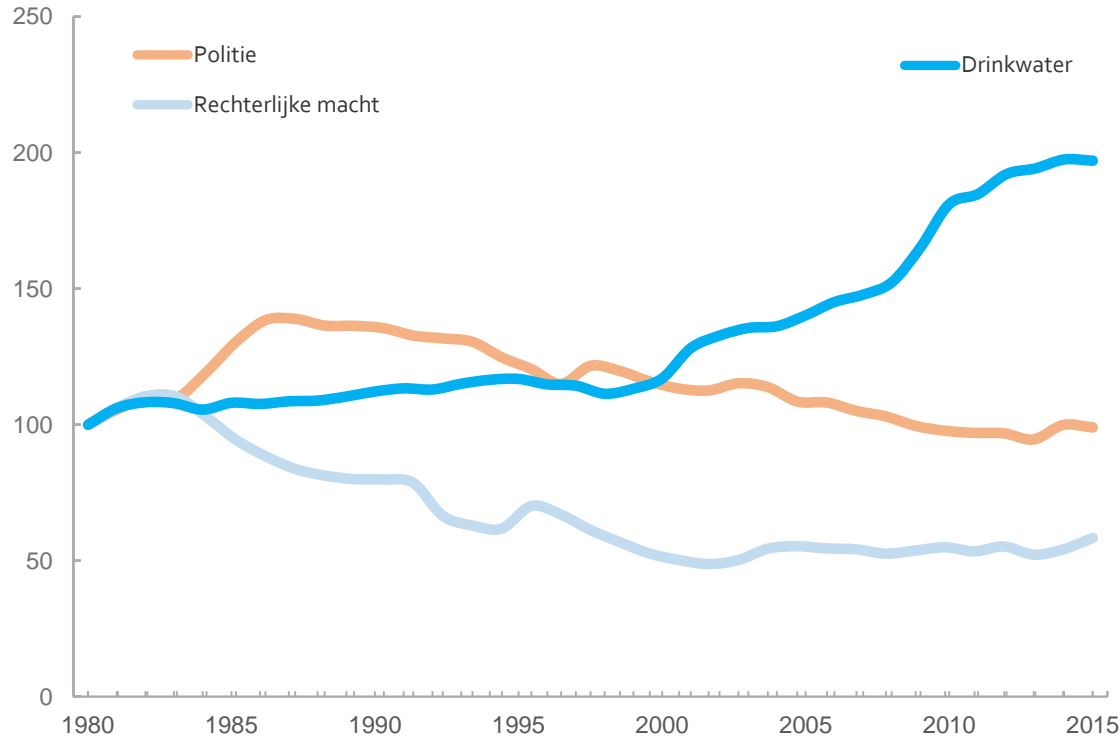

Productiviteitsontwikkeling drinkwatersector versus energie- en spoorsector

Productiviteitsontwikkeling drinkwatersector versus politie en rechterlijke macht

- Groot verschil tussen productiviteitsontwikkeling drinkwatersector en politie en rechterlijke macht
- Productieproces netwerksectoren biedt grote mogelijkheden inzet techniek
- In andere publieke sectoren is dat vaak een stuk lastiger

Beleid netwerksectoren: motief en argumenten

Belangrijkste motief hervormingen netwerksectoren: markt doet het beter dan overheid 'liberalisering' wenselijk

Argumenten:

- productiviteit van publieke uitvoering blijft achter bij markt
- groeiende internationale concurrentie (vorming van de Europese interne markt)
- ontwikkeling nieuwe beleidsinstrumenten om marktwerking te stimuleren en markten te reguleren (zoals benchmarken, tariefregulering)

Liberalisering dus nodig én mogelijk; met als eindresultaat:

- grotere doelmatigheid
- lagere prijzen
- hogere kwaliteit

Beleid netwerksectoren: de instrumenten

'Liberalisering' te realiseren door ingrepen in:

- Eigendomsverhoudingen
  - Verzelfstandiging
  - Privatisering
- Marktordening
  - Introductie marktwerking in verschillende vormen
  - Schaalvergroting (en schaalverkleining: NS)

Beleid netwerksectoren: de implementatie

Eigendom

- Veranderingen in eigendomsverhoudingen hoofdzakelijk beperkt tot verzelfstandiging
- In energiesector ook (gedeeltelijke) privatisering

Marktordening

- Aanvankelijk vooral gericht op bevorderen van de schaalvergroting
- Later ook introductie van concurrentie. In drie varianten, van licht naar zwaar: benchmarking, concurrentie om de markt en concurrentie op de markt.

Beleid netwerksectoren: de generieke effecten

Gekeken naar 3 typen instrumenten:

- Verzelfstandiging
- Concurrentie
- Schaalvergroting

Daarnaast naar: effect productiegroei en autonome groei

Effecten:

- Verzelfstandiging en concurrentie sorteren geen aantoonbaar effect, althans geen generiek effect.
- Effect schaal: negatief (10% groei schaal leidt tot 0,3% verlies aan productiviteit)

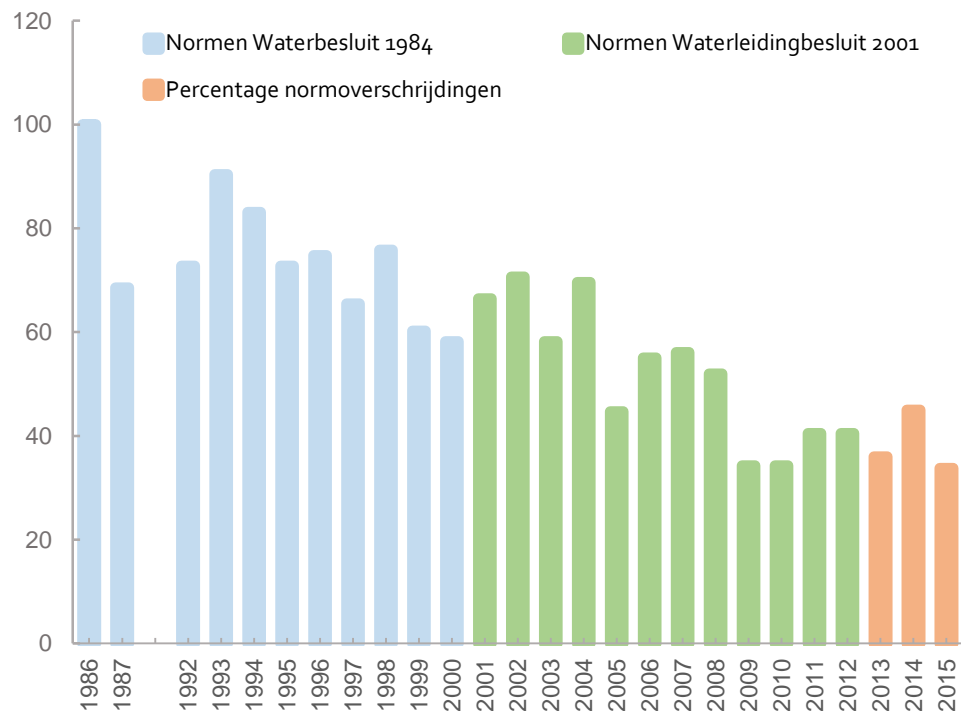
Beleid netwerksectoren: de sectoreffecten

Geen generiek effect instrumenten, maar wel aanwijzingen voor effecten bij afzonderlijke sectoren.

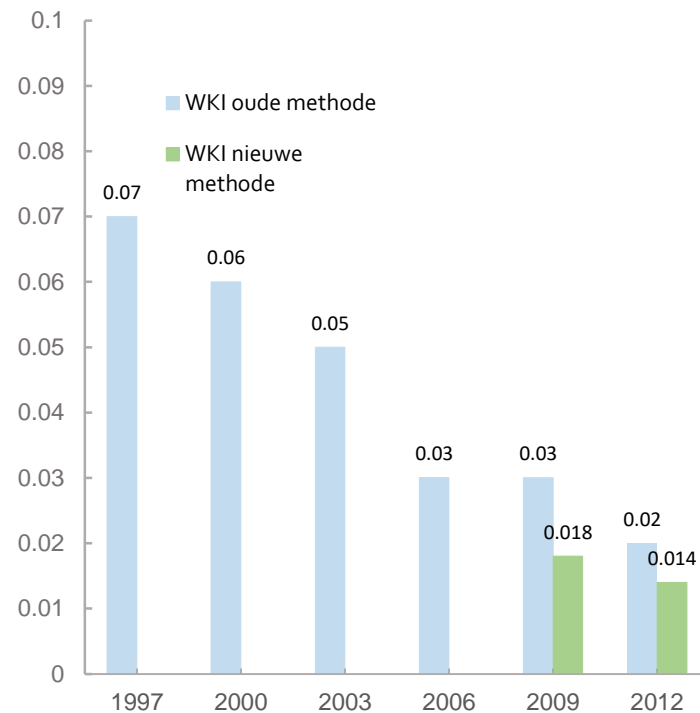
- Met name bij drinkwatersector sterke aanwijzingen voor positief effect bedrijfsvergelijking. Na introductie hiervan groeit productiviteit aanzienlijk sterker dan in de periode daarvoor.
- Drinkwatersector mede hierdoor sterkste groei productiviteit. Wel lijkt effect laatste jaren wat af te nemen.
- Sterke productiviteitsgroei drinkwatersector gaat gepaard met een substantiële kwaliteitsverbetering (in andere sectoren minder duidelijk), zoals blijkt uit de ontwikkeling van de normoverschrijdingen en waterkwaliteitsindex.

Beleid netwerksectoren: kwaliteitseffecten in drinkwatersector

Ontwikkeling normoverschrijdingen, 1986-2015

Ontwikkeling waterkwaliteitsindex, 1997-2012

Beleid en productiviteit netwerksectoren

Conclusies

- In alle netwerksectoren forse productiviteitsgroei
- Productiviteitsgroei vooral op eigen kracht, met techniek als belangrijkste motor
- Effect hervormingen:
  - Generieke bijdrage moeilijk/niet vast te stellen
  - Wel aanwijzingen voor positieve beleidseffecten op sectorniveau, met name bij drinkwatersector sterke aanwijzingen voor positief effect bedrijfsvergelijking
- Productiviteitsgroei drinkwatersector het sterkst, terwijl hier minst ingrijpende hervorming
- Productiviteitsgroei drinkwatersector misschien nog sterker als kwaliteit verdisconteerd
- Benchmarkeffect drinkwatersector uitgewerkt?